HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

6 octombrie 2009 *

În cauza C-40/08,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao (Spania), prin decizia din 29 ianuarie 2008, primită de Curte la 5 februarie 2008, în procedura

Asturcom Telecomunicaciones SL

împotriva

Cristina Rodríguez Nogueira,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann, președinte de cameră, domnii M. Ilešič, A. Tizzano (raportor), E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

* Limba de procedură: spaniola.

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: domnul R. Grass,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Asturcom Telecomunicaciones SL, de P. Calderón Plaza și P. García Ibaceta, abogados;

— pentru guvernul spaniol, de domnul J. López-Medel Bascones, în calitate de agent;

— pentru guvernul maghiar, de doamnele K. Veres și R. Somssich, precum și de domnul M. Z. Fehér, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii W. Wils și R. Vidal Puig, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 14 mai 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273, denumită în continuare „directiva").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei acțiuni în executare silită a unei hotărâri arbitrale devenite definitivă, introdusă de societatea Asturcom Telecomunicaciones SL (denumită în continuare „Asturcom") împotriva doamnei Rodríguez Nogueira în legătură cu plata sumelor datorate în temeiul unui contract de abonament de telefonie mobilă pe care respectiva societate îl încheiase cu aceasta din urmă.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă,

nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive."

4 Potrivit articolului 7 alineatul (1) din directiva menționată:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori."

5 Anexa la aceeași directivă cuprinde o listă indicativă de clauze care pot fi declarate abuzive. Printre acestea figurează, la punctul 1 litera (q) din această anexă, clauzele care au ca obiect sau ca efect „excluderea sau obstrucționarea dreptului consumatorului de a introduce acțiuni în justiție sau de a exercita orice altă cale de atac, în special prin solicitarea consumatorului să sesizeze exclusiv o curte de arbitraj care nu este reglementată de dispozițiile legale, restricționând în mod nejustificat dovezile aflate la dispoziția lui sau impunându-i sarcina probei care, în conformitate cu legislația aplicabilă, trebuie să îi revină altei părți la contract".

Legislația națională

6 În dreptul spaniol, protecția consumatorilor împotriva clauzelor abuzive a fost asigurată mai întâi prin Legea generală 26/1984 privind protecția consumatorilor și a utilizatorilor (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios) din 19 iulie 1984 (BOE nr. 176 din 24 iulie 1984, denumită în continuare „Legea 26/1984").

7 Legea 26/1984 a fost modificată prin Legea 7/1998 privind condițiile generale ale contractelor (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación) din 13 aprilie 1998 (BOE nr. 89 din 14 aprilie 1998, denumită în continuare „Legea 7/1998”), care a transpus Directiva 93/13 în dreptul intern.

8 Legea 7/1998 a adăugat, printre altele, la Legea 26/1984 articolul 10 bis, care prevede, la alineatul 1, că „[s]unt considerate clauze abuzive orice dispoziții care nu au făcut obiectul unei negocieri individuale, care, în pofida cerinței bunei-credințe, creează în detrimentul consumatorului un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract. În orice caz, sunt considerate clauze abuzive dispozițiile enunțate în prima dispoziție adițională la prezenta lege. […]”

9 Articolul 8 din Legea 7/1998 prevede:

„1. Sunt nule de drept condițiile generale care, în prejudiciul unei părți la contract, contravin dispozițiilor legii sau oricărei alte norme imperative sau prohibitive, în afară de cazul în care acestea sancționează în mod diferit încălcarea lor.

2. În particular, sunt nule condițiile generale abuzive din contractele încheiate cu un consumator, astfel cum sunt definite, în orice caz, la articolul 10 bis și în prima dispoziție adițională a Legii generale 26/1984 […].”

10 La data faptelor din acțiunea principală, procedura de arbitraj era reglementată de Legea 60/2003 privind arbitrajul (Ley 60/2003 de Arbitraje) din 23 decembrie 2003 (BOE nr. 309 din 26 decembrie 2003, denumită în continuare „Legea 60/2003”).

11 Articolul 8 alineatele 4 și 5 din Legea 60/2003 prevedea:

„4. Tribunalul de primă instanță de la locul pronunțării sentinței este competent să se pronunțe asupra executării silite a acesteia, potrivit articolului 545 alineatul 2 din Codul de procedură civilă […]

5. Acțiunea în anularea hotărârii arbitrale este introdusă la Audiencia Provincial din locul unde aceasta a fost pronunțată."

12 Articolul 22 alineatele 1 și 2 din legea menționată prevedea:

„1. Arbitrii sunt competenți să se pronunțe cu privire la propria competență, inclusiv cu privire la excepțiile referitoare la existența sau valabilitatea unei convenții de arbitraj sau la oricare altă excepție a cărei admitere împiedică examinarea pe fond a litigiului. În acest scop, o convenție arbitrală care face parte dintr-un contract este considerată o convenție distinctă de celelalte clauze ale contractului. Decizia arbitrilor prin care constată nulitatea contractului nu atrage de drept nulitatea convenției arbitrale.

2. Excepțiile vizate la alineatul precedent trebuie să fie invocate cel târziu la depunerea concluziilor în apărare, iar faptul că o parte a desemnat sau a participat la desemnarea arbitrilor nu o privează de dreptul de a ridica aceste excepții. Excepția întemeiată pe faptul că problema în litigiu ar depăși competențele arbitrilor trebuie să fie invocată de îndată ce problema despre care se susține că depășește competențele acestora este ridicată în cursul procedurii arbitrale.

Arbitrii nu pot admite excepțiile invocate ulterior decât dacă întârzierea este justificată.”

13 Articolul 40 din aceeași lege avea următorul cuprins:

„O hotărâre definitivă poate face obiectul unei acțiuni în anulare potrivit dispozițiilor prezentului titlu.”

14 Articolul 41 alineatul 1 din Legea 60/2003 prevedea:

„Hotărârea arbitrală nu poate fi anulată decât atunci când partea care solicită anularea invocă și dovedește că:

[…]

f) hotărârea este contrară ordinii publice.

[…]”

15 Potrivit articolului 41 alineatul 4 din legea menționată, acțiunea în anulare trebuia să fie introdusă în termen de două luni de la notificarea hotărârii arbitrale.

16 Articolul 43 din Legea 60/2003 prevedea:

„Hotărârea definitivă produce efectele autorității de lucru judecat și poate face obiectul numai al unei acțiuni în revizuire, potrivit dispozițiilor din Codul de procedură civilă aplicabile hotărârilor definitive."

17 Articolul 44 din aceeași lege preciza:

„Executarea silită a hotărârilor este reglementată de dispozițiile Codului de procedură civilă și de prezentul titlu."

18 Articolul 517 alineatul 2 punctul 2 din Legea 1/2000 privind procedura civilă (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil) din 7 ianuarie 2000 (BOE nr. 7 din 8 ianuarie 2000, denumită în continuare „Legea 1/2000") prevede că sunt susceptibile de executare silită sentințele sau hotărârile arbitrale.

19 Articolul 559 alineatul 1 din Legea 1/2000 are următorul cuprins:

„Partea împotriva căreia se solicită executarea silită poate de asemenea să se opună executării invocând următoarele vicii de procedură:

1. partea împotriva căreia se solicită executarea silită nu are calitatea sau reprezentarea menționate în cerere;

2. partea care solicită executarea silită nu are capacitatea sau reprezentarea sau nu a justificat calitatea sau reprezentarea menționate în cerere;

3. nulitatea totală a ordonanței de executare, întrucât aceasta nu conține hotărârea sau sentința arbitrală de pronunțare a condamnării, documentul prezentat nu îndeplinește condițiile legale cerute pentru a fi executoriu sau încălcarea, în cursul executării, a dispozițiilor articolului 520 din prezenta lege;

4. dacă titlul care trebuie executat este o sentință arbitrală neautentificată de un notar, lipsa autentificării acesteia.”

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

20 La 24 mai 2004, a fost încheiat un contract de abonament de telefonie mobilă între Asturcom și doamna Rodríguez Nogueira. Acest contract conținea o clauză arbitrală care supunea orice litigiu în legătură cu executarea acestui contract arbitrajului realizat de Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Asociația Europeană de Arbitraj în Drept și în Echitate, denumită în continuare „AEADE"). Sediul acestei instanțe arbitrale, care nu era indicat în contract, se află în Bilbao.

21 Întrucât doamna Rodríguez Nogueira nu a plătit anumite facturi și a reziliat contractul înainte de expirarea duratei minime convenite a abonamentului, Asturcom a inițiat împotriva sa o procedură la AEADE.

22 Prin hotărârea arbitrală pronunțată la 14 aprilie 2005, doamna Rodríguez Nogueira a fost obligată la plata sumei de 669,60 euro.

23 Întrucât doamna Rodríguez Nogueira nu a introdus nicio acțiune în anulare împotriva hotărârii arbitrale, aceasta a devenit definitivă.

24 La 29 octombrie 2007, Asturcom a sesizat Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao cu o cerere de executare silită a hotărârii arbitrale menționate.

25 În decizia sa de trimitere, instanța constată că această clauză arbitrală cuprinsă în contractul de abonament are un caracter abuziv, având în vedere, printre altele, faptul că, mai întâi, cheltuielile pe care consumatorul trebuia să le efectueze pentru a se deplasa la sediul instanței arbitrale erau superioare sumei care făcea obiectul litigiului din acțiunea principală. Apoi, potrivit instanței de trimitere, acest loc este situat la o distanță importantă de domiciliul consumatorului și nu este indicat în contract. În

sfârșit, instanța arbitrală redactează ea însăși contractele care sunt utilizate apoi de către întreprinderile de telecomunicații.

26 Cu toate acestea, instanța de trimitere arată de asemenea că, pe de o parte, Legea 60/2003 nu permite arbitrilor să invoce din oficiu nulitatea clauzelor de arbitraj abuzive și că, pe de altă parte, Legea 1/2000 nu prevede nicio dispoziție referitoare la aprecierea caracterului abuziv al clauzelor de arbitraj de către instanța competentă să se pronunțe cu privire la o cerere de executare silită a unei hotărâri arbitrale devenite definitivă.

27 În aceste împrejurări, având îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea legislației naționale cu dreptul comunitar, în special în ceea ce privește normele de procedură interne, Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Protecția consumatorilor conform [Directivei 93/13] poate implica faptul că instanța sesizată cu o cerere de executare silită a unei hotărâri arbitrale definitive, pronunțată în lipsa consumatorului, apreciază din oficiu anulabilitatea convenției arbitrale și, în consecință, declară nulitatea hotărârii menționate întrucât consideră că respectiva convenție conține o clauză arbitrală abuzivă în prejudiciul consumatorului?”

Cu privire la întrebarea preliminară

28 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 93/13 trebuie să fie interpretată în sensul că o instanță națională sesizată cu o cerere de executare silită a unei hotărâri arbitrale care a dobândit autoritatea de lucru judecat, pronunțată în lipsa consumatorului, este obligată să

stabilească din oficiu caracterul abuziv al clauzei arbitrale cuprinse într-un contract încheiat între un vânzător sau un furnizor și acest consumator, precum și să anuleze respectiva hotărâre.

29 Pentru a răspunde la întrebarea adresată, trebuie amintit, de la început, că sistemul de protecție pus în aplicare prin Directiva 93/13 se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un vânzător sau un furnizor în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl conduce la adeziunea la condițiile redactate în prealabil de către vânzător sau furnizor, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora (Hotărârea din 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores, C-240/98-C-244/98, Rec., p. I-4941, punctul 25, precum și Hotărârea din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro, C-168/05, Rec., p. I-10421, punctul 25).

30 Având în vedere o astfel de situație de inferioritate, articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede că o clauză abuzivă nu creează obligații pentru consumator. Astfel cum reiese din jurisprudență, este vorba despre o dispoziție imperativă care urmărește să substituie echilibrul formal pe care îl instituie contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților printr-un echilibru real, de natură să restabilească egalitatea dintre aceste părți (Hotărârea Mostaza Claro, citată anterior, punctul 36, și Hotărârea din 4 iunie 2009, Pannon GSM, C-243/08, Rep., p. I-4713, punctul 25).

31 Pentru a asigura protecția urmărită de Directiva 93/13, Curtea a subliniat de asemenea în mai multe ocazii că situația de inegalitate care există între consumator și vânzător sau furnizor nu poate fi compensată decât printr-o intervenție pozitivă, exterioară părților la contract (Hotărârea Océano Grupo Editorial și Salvat Editores, citată anterior, punctul 27, precum și Hotărârea Mostaza Claro, citată anterior, punctul 26).

32 În lumina acestor principii, Curtea a hotărât astfel că instanța națională este obligată să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale (Hotărârea Mostaza Claro, citată anterior, punctul 38).

33 Prezenta cauză se distinge totuși de cea care a determinat pronunțarea Hotărârii Mostaza Claro, citată anterior, întrucât doamna Rodríguez Nogueira nu a participat deloc în cursul diferitelor proceduri aferente litigiului dintre aceasta și Asturcom și, mai ales, nu a introdus nicio acțiune prin care să solicite anularea hotărârii arbitrale pronunțate de AEADE pentru a contesta caracterul abuziv al clauzei de arbitraj, astfel încât această hotărâre a dobândit acum autoritatea de lucru judecat.

34 În aceste condiții, trebuie să se stabilească dacă cerința înlocuirii echilibrului formal pe care îl stabilește contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților cu un echilibru real de natură să restabilească egalitatea între aceștia din urmă obligă instanța de executare să asigure o protecție absolută consumatorului, chiar și în lipsa oricărei acțiuni jurisdicționale introduse de acesta din urmă pentru a-și valorifica drepturile și în pofida normelor procedurale naționale care pun în aplicare principiul autorității de lucru judecat.

35 În această privință, trebuie să se amintească de la început importanța pe care o are, atât în ordinea juridică comunitară, cât și în ordinile juridice naționale, principiul autorității de lucru judecat.

36 Astfel, Curtea a avut deja ocazia de a preciza că, pentru a garanta atât stabilitatea dreptului și a raporturilor juridice, cât și o bună administrare a justiției, este necesar ca hotărârile judecătorești devenite definitive după epuizarea căilor de atac disponibile sau după expirarea termenelor de exercitare a acestor căi de atac să nu mai poată fi contestate (Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler, C-224/01, Rec., p. I-10239, punctul 38, Hotărârea din 16 martie 2006, Kapferer, C-234/04, Rec., p. I-2585, punctul 20, și Hotărârea din 3 septembrie 2009, Fallimento Olimpiclub, C-2/08, Rep., p. I-7501, punctul 22).

37 Prin urmare, potrivit jurisprudenței Curții, dreptul comunitar nu impune unei instanțe naționale să înlăture aplicarea normelor interne de procedură care conferă autoritate de lucru judecat unei decizii, chiar dacă acest lucru ar permite remedierea unei încălcări a unei dispoziții de drept comunitar, indiferent de natura acesteia, prin decizia în cauză (a se vedea printre altele Hotărârea din 1 iunie 1999, Eco Swiss, C-126/97, Rec., p. I-3055,

punctele 47 și 48, Hotărârea Kapferer, citată anterior, punctul 21, precum și Hotărârea Fallimento Olimpiclub, citată anterior, punctul 23).

38 În lipsa unei reglementări comunitare în materie, modalitățile de punere în aplicare a principiului autorității de lucru judecat aparțin ordinii juridice interne a statelor membre în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora. Totuși, aceste modalități nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare din dreptul intern (principiul echivalenței) și nici să fie reglementate astfel încât să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară (principiul efectivității) (a se vedea printre altele Hotărârile citate anterior Kapferer, punctul 22, și Fallimento Olimpiclub, punctul 24).

39 În ceea ce privește, în primul rând, principiul efectivității, trebuie amintit că instanța comunitară s-a pronunțat deja în sensul că fiecare caz în care se ridică problema dacă o prevedere procedurală internă face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului comunitar trebuie analizat ținând cont de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie să se țină cont, eventual, de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii (Hotărârea din 14 decembrie 1995, Peterbroeck, C-312/93, Rec., p. I-4599, punctul 14, și Hotărârea Fallimento Olimpiclub, citată anterior, punctul 27).

40 În prezenta cauză, hotărârea arbitrală în cauză în acțiunea principală a devenit definitivă din cauza faptului că nu a fost introdusă de către consumatorul vizat, în termenul prevăzut în acest scop, o acțiune în anulare împotriva acestei hotărâri.

41 În această privință, trebuie arătat că, potrivit unei jurisprudențe constante, stabilirea unor termene rezonabile de introducere a acțiunilor sub sancțiunea decăderii în vederea asigurării securității juridice este compatibilă cu dreptul comunitar (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 1976, Rewe-Zentralfinanz și Rewe-Zentral,

33/76, Rec., p. 1989, punctul 5, Hotărârea din 10 iulie 1997, Palmisani, C-261/95, Rec., p. I-4025, punctul 28, precum și Hotărârea din 12 februarie 2008, Kempter, C-2/06, Rep., p. I-411, punctul 58). Într-adevăr, astfel de termene nu sunt de natură să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 septembrie 2002, Grundig Italiana, C-255/00, Rec., p. I-8003, punctul 34).

42 Prin urmare, trebuie verificat caracterul rezonabil al unui termen de două luni, cum este cel prevăzut la articolul 41 alineatul 4 din Legea 60/2003, la expirarea căruia, în lipsa unei acțiuni în anulare, o hotărâre arbitrală devine definitivă și dobândește astfel autoritate de lucru judecat.

43 În prezenta cauză, trebuie să se constate, pe de o parte, că, astfel cum a hotărât deja Curtea, un termen de introducere a acțiunii de 60 de zile nu este criticabil în sine (a se vedea în acest sens Hotărârea Peterbroeck, citată anterior, punctul 16).

44 Astfel, un asemenea termen de decădere prezintă un caracter rezonabil în sensul că permite atât să se evalueze existența motivelor care permit să se conteste o hotărâre arbitrală, cât și, dacă este cazul, să se pregătească acțiunea în anulare împotriva acesteia din urmă. În această privință, trebuie arătat că, în prezenta cauză, nu a fost susținut deloc faptul că normele de procedură naționale care reglementau introducerea acțiunii în anularea unei hotărâri arbitrale, în special termenul de două luni acordat în acest scop, erau nerezonabile.

45 Pe de altă parte, trebuie precizat că, potrivit articolului 41 alineatul 4 din Legea 60/2003, termenul începe să curgă de la notificarea hotărârii arbitrale. Astfel, în acțiunea principală, consumatorul nu se poate găsi într-o situație în care termenul de prescripție să înceapă să curgă, chiar să se împlinească, fără ca măcar acesta să fi luat cunoștință de efectele clauzei arbitrale abuzive în privința sa.

46 În aceste condiții, un astfel de termen de introducere a acțiunii pare să fie conform cu principiul efectivității, în măsura în care acesta nu este, în sine, de natură să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor pe care consumatorii le dețin în temeiul Directivei 93/13 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2003, Santex, C-327/00, Rec., p. I-1877, punctul 55).

47 În orice caz, respectarea principiului efectivității nu poate merge, în împrejurări precum cele din acțiunea principală, până la a impune unei instanțe naționale nu numai obligația de a compensa o omisiune cu caracter procedural a unui consumator care nu își cunoaște drepturile, precum în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii Mostaza Claro, citată anterior, ci și de a suplini integral pasivitatea totală a consumatorului vizat care, precum pârâta din acțiunea principală, nici nu a participat la procedura arbitrală și nici nu a introdus o acțiune în anulare împotriva hotărârii arbitrale care a devenit astfel definitivă.

48 În lumina considerațiilor precedente, trebuie să se constate că normele procedurale stabilite prin sistemul procedural spaniol de protecție a consumatorilor împotriva clauzelor contractuale abuzive nu fac imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite consumatorilor prin Directiva 93/13.

49 În ceea ce privește, în al doilea rând, principiul echivalenței, acesta impune ca acele condiții stabilite de dreptul național pentru invocarea din oficiu a unei norme de drept comunitar să nu fie mai puțin favorabile decât cele care reglementează aplicarea din oficiu a unor norme de același rang de drept intern (a se vedea printre altele, în acest sens, Hotărârea din 14 decembrie 1995, van Schijndel și van Veen, C-430/93 și C-431/93, Rec., p. I- 4705, punctele 13 și 17, precum și jurisprudența citată).

50 Pentru a verifica dacă principiul menționat este respectat în cauza cu care este sesizată instanța națională, îi revine acesteia din urmă, singura care cunoaște în mod direct regulile procedurale ale căilor de atac din domeniul dreptului intern, sarcina de a examina atât obiectul, cât și elementele esențiale ale acțiunilor pretins similare de natură internă (a se vedea printre altele Hotărârea din 16 mai 2000, Preston și alții,

C-78/98, Rec., p. I-3201, punctele 49 și 56). Cu toate acestea, în vederea aprecierii pe care instanța amintită va trebui să o realizeze, Curtea poate să îi furnizeze anumite elemente privind interpretarea dreptului comunitar (a se vedea Hotărârea Preston și alții, citată anterior, punctul 50).

51 Or, astfel cum s-a amintit la punctul 30 din prezenta hotărâre, trebuie precizat că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 constituie o dispoziție cu caracter imperativ. Trebuie arătat în plus că, potrivit jurisprudenței Curții, această directivă, în ansamblul său, constituie, potrivit articolului 3 alineatul (1) litera (t) CE, o măsură indispensabilă pentru aducerea la îndeplinire a misiunilor încredințate Comunității Europene și, în particular, pentru creșterea nivelului și a calității vieții în ansamblul acesteia din urmă (Hotărârea Mostaza Claro, citată anterior, punctul 37).

52 Astfel, dată fiind natura și importanța interesului public pe care se întemeiază protecția pe care Directiva 93/13 o asigură consumatorilor, trebuie să se constate că articolul 6 din aceasta trebuie să fie considerat o normă echivalentă cu normele naționale care ocupă, în cadrul ordinii juridice interne, rangul de norme de ordine publică.

53 Rezultă de aici că, în măsura în care instanța națională sesizată cu o acțiune în executarea silită a unei sentințe arbitrale definitive trebuie, potrivit normelor de procedură interne, să aprecieze din oficiu dacă o clauză arbitrală este contrară normelor naționale de ordine publică, aceasta este de asemenea obligată să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al acestei clauze potrivit articolului 6 din directiva menționată, de îndată ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest sens (a se vedea în acest sens Hotărârea Pannon GSM, citată anterior, punctul 32).

54 O astfel de obligație revine de asemenea instanței naționale atunci când dispune, în cadrul sistemului jurisdicțional intern, de o simplă posibilitate de apreciere din oficiu a faptului că o astfel de clauză este contrară normelor interne de ordine publică (a se vedea în acest sens Hotărârea van Schijndel și van Veen, citată anterior, punctele 13, 14 și 22, precum și Hotărârea Kempter, punctul 45).

55 Or, în ceea ce privește acțiunea principală, potrivit guvernului spaniol, instanța de executare a unei sentințe arbitrale devenite definitivă este competentă să aprecieze din oficiu nulitatea unei clauze arbitrale, cuprinsă într-un contract încheiat între un consumator și un vânzător sau un furnizor, din cauza faptului că această clauză este contrară normelor interne de ordine publică. O asemenea competență ar fi fost, de altfel, admisă în mai multe hotărâri recente pronunțate de Audiencia Provincial de Madrid, precum și de Audiencia Nacional.

56 Prin urmare, revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă aceasta este situația în litigiul cu care este sesizată.

57 În sfârșit, în legătură cu consecințele constatării de către instanța de executare a existenței unei clauze arbitrale abuzive într-un contract încheiat de un vânzător sau un furnizor cu un consumator, trebuie amintit că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede ca statele membre să prevadă că, „în conformitate cu legislația internă", clauzele abuzive nu creează obligații pentru consumatori.

58 Prin urmare, astfel cum a sugerat guvernul maghiar în observațiile scrise, revine instanței de trimitere sarcina de a stabili, potrivit dreptului intern, toate consecințele pe care existența unei clauze arbitrale abuzive le implică în privința sentinței arbitrale, în măsura în care această clauză nu este în măsură să creeze obligații pentru consumator.

59 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată în sensul că Directiva 93/13 trebuie interpretată în sensul că o instanță națională sesizată cu o cerere de executare silită a unei hotărâri arbitrale care a dobândit autoritatea de lucru judecat, pronunțată în lipsa consumatorului, este obligată, de îndată ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop, să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al clauzei arbitrale cuprinse într-un contract încheiat între un vânzător sau un furnizor și un consumator, în măsura în care, potrivit normelor de procedură interne, aceasta poate realiza o asemenea apreciere în cadrul unor acțiuni similare de natură internă. În cazul în care aceasta este situația, revine acestei instanțe sarcina de a stabili

toate consecințele care decurg de aici potrivit dreptului intern pentru a se asigura că respectiva clauză nu creează obligații pentru consumator.

Cu privire la cheltuielile de judecată

60 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretată în sensul că o instanță națională sesizată cu o cerere de executare silită a unei hotărâri arbitrale care a dobândit autoritatea de lucru judecat, pronunțată în lipsa consumatorului, este obligată, de îndată ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop, să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al clauzei arbitrale cuprinse într-un contract încheiat între un vânzător sau un furnizor și un consumator, în măsura în care, potrivit normelor de procedură interne, aceasta poate realiza o asemenea apreciere în cadrul unor acțiuni similare de natură internă. În cazul în care aceasta este situația, revine acestei instanțe sarcina de a stabili toate consecințele care decurg de aici potrivit dreptului intern pentru a se asigura că respectiva clauză nu creează obligații pentru consumator.

Semnături